

En kvinde overskygges

ADEL OG KAMMERPIGE, BUTLERE OG EN GARTNER.
OG IKKE MINDST EN SAGFØRER, DER FRELSE OG FORSONER.

af Georg Metz

Mågeskrig. En kameratur ved havoverflade. Flyvetur over rigmandsstaten Rhode Islands kyst. Klip. En kvinde i koma i en veludstyret hospitals seng. Oplysningen, at hun er i koma, kommer måske lidt overraskende fra hende selv. En talende dame i koma. Hun er trist til mode, som man ganske givet må være, hvis man er i koma. Men hun mangler ikke overblik i betragtning af, at hun er i koma. Men hun er – stadig i koma – ikke i stand til at gøre rede for, hvad sandheden bag hendes koma i virkeligheden er. Det sidste hun siger, inden filmen igen er forbi er, at man først i hendes stadium vil få at vide, hvad der er sket. Og det er, når man ret betænker, hvor meget hun ellers har fortalt i koma, lidt ejendommeligt.

Denne levende døde kvinde danner rammehistorie i Barbet Schroeders næsten to timers melodrama *Reversal of Fortune*, på dansk: *FRIKENDT...*?

Hun er mangemillionær og hedder Sunny von Bülow og er med andre ord konsistent vegetativ, i daglig tale, som amerikanerne så smagfuldt kalder det, a vegetable, som følge af... og her kan man med rette anvende sine tre prikker og udbryde, ja, af hvad? Fordi hun har taget en overdosis et eller andet? Eller fordi hendes mand, den danskfødte playboy Claus von Bülow har sprøjtet insulin i hende for at få fingre i hendes mange penge? Retten mener udpræget det sidste og kender Claus von Bülow skyldig i overlagt mord.

Der står sagen, når vi kommer ind i den, og filmen drejer sig om bestræbelserne for ved appelsagen at få Bülow frikendt igen. Som på forhånd kendt lykkes det til overmål. Den danske titel er følgelig og under alle omstændigheder, hvad man med fuld ret kan kalde narre...

Claus von Bülow blev frikendt, han blev ikke frikendt...? Med mindre filmens bagmænd har ment, at den usik-

kerhed, som det er hensigten, man skal sidde tilbage med, og som kvinden i koma også antyder er meningen med det hele, skal efterlade én i så stor tvivl, at vi erkender, at ham von Bülow alligevel er en skidt knægt. At han ihvertfald rolig kan opføre sig som om han har rigtig skidt samvittighed, mere end antyder hans egen kvikke advokat: 'Vi har vundet juridisk, du må selv klare det moralske', siger han som final line, inden elevatordøren i rigmandsejendommen på Fifth Avenue glider i og lader den frikendte og nu stenrige mand stå alene tilbage med et nyt beredvilligt damebekendtskab om halsen. Men altså med de ord i sine aristokratiske øren.

Spørgsmålet, som filmen rejser, er, om von Bülow alligevel har haft en finger for ikke at sige arme og ben med i spillet og – hånden på hjertet – omend ikke stukket kanyler i konen så dog ydet endog særdeles aktiv dødshjælp.

Hvis jeg var von Bülow, ville jeg være stærkt utilfreds med *Reversal of Fortune*. og jeg ville direkte overveje erstatnings-sag mod den taktløse danske titel med både prikker og spørgsmålstejn. 100.000 dollars pr. prik, 500.000 for spørgsmålstejn.

Jeremy Irons som Claus von Bülow sammen med elskerinden Andrea Reynolds, spillet af Christine Baranski.

Filmene er rent bortset fra det en ubehagelig oplevelse, som uden synlig kunstnerisk nødvendighed nasser på en trist historie fra det såkaldte virkelige liv. Uden skrupler fastholder den i realiteten med en overfladisk dokumentation mistænkeliggørelsen af en for længst frikendt person. Der er for mig ingen tvivl om, at filmen derved overskrider en etisk og moralsk grænse, som min bedømmelse ikke kan være uberørt af.

Et glimt af de riges liv

Vi bevæger os unægtelig i det ejendommelige ingenmandsland mellem virkelighed og fiktion, som medierne til staidighed tager under plov. Det er i den forbindelse ikke uden ironisk værdi, at von Bülow's sagfører i det virkelige livs appelsag, Harvardprofessoren Alan Dershowitz, i sin egen bog *Reversal of Fortune*, Inside the von Bülow Case, blandt andet skrev og karakteriserede

sagen: 'Et episk drama som skabt for scenen eller lærredet.'

Anklageren ved den oprindelige sag udtalte: 'Denne sag rummer det hele. Penge, sex, narkotika, Newport, New York og Europa. Adel og kammerpige, butlere og en gartner. Det er en sag, hvor den lille mand får mulighed for at få et glimt af de riges liv.'

Man kan næppe ønske sig et tydeligere tegn på, at faktionen for længst er blevet hverdag, og at sæbeoperaer ikke bare er noget, der kører som serier i fjernsynet: Virkelighedens advokat skriver en bog og opfordrer til, at den bliver filmatiseret; anklagemyndigheden gør i tide opmærksom på sagens underholdningsaspekt og har i det hele taget udtalt sig, så man altså direkte og uden yderligere bearbejdelse af hans ord kan anvende dem i presse materialet om filmen. Det er formentlig på dette sted overflødigt at gøre opmærksom på betydningen af offentlighedens bevågenhed – kommercielt som politisk – for også det amerikanske retssystem. Dette forhold accepteres også uden videre i filmen, og værdien af det eksisterende retssystem, som netop er alle etableredes fordel, understreges i en nøglescene, hvor en af appeladvokatens og altså universitetsprofessorens elever får moralske kvababelser. Hun indvender for så vidt meget naturligt, at de ikke bør spille tid på en sag, der kan varetages af et hvilket som helst andet advokatkontor i den dyre ende. Men hun bliver effektivt jordet af professorens peptalk til det samlede team af juridiske medhjælpere om nødvendigheden i et retssamfund af at stille sig til rådighed som forsvarer. Kønt og enkelt. Den moralske begrundelse for at tage den celebre sag understreges af filmens kredsen om to dødsdømte negerdreng. Professoradvokaten har tabt deres sag, men det giver ham kun lejlighed til at demonstrere sin lidenskab og et ubændigt temperament. I den scene, hvor han får at vide, at han endegyldigt har tabt denne sag, bliver han så vred at han kyler sin håndtelefon hen ad carportfliserne, så den går i stumper og stykker. Ville en ordentlig jurist gøre det, fordi han hører, at han har tabt en sag? Man kan også spørge, om det dramatisk er en rimelig reaktion, hvis man ønsker det dramatisk sandsynliggjort, at det lige netop er denne mand, som den kølige von Bülow absolut vil have som sin advokat.

Men det bliver altså anyway de to, det kommer til at handle om, hvilket er et skidt valg, eftersom de i deres forskelligartethed aldrig i parspillet kommer til at bevæge som personer. Dertil er manuskriptet for fladt og upersonligt. I det

hele taget er det et problem: filmen har med alle sine formelle synsvinkler, når det kommer til stykket, ingen reelle. Kriminalhistorien fortælles nok i en velprøvet flash-back teknik, og som historien skrider frem, vises de modstridende versioner af den samme historie. Men begivenhedernes substans, som i den henseende indskrænker sig til spørgsmålet, hvorvidt Sunny von Bülow i sin sidste bevidste periode var mere eller mindre doped af narkotika og alkohol, piller og skæve doseringer af insulin, forbliver uvedkommende. Personen Sunny von Bülow er nemlig uden perspektiv endsiges sjæl. Den ellers så mangedimensionale Glenn Close har her ikke fået meget at spille med. Såvel i flash-back, hvor hun agerer som halvlevende, som i komaen, hvor hun er halvdød, forbliver hun kulisser for to andre motiver. Det ene er Claus von Bülow selv. Jeremy Irons fremstiller ham med al den indsigt og virtuositet, som er velskolede britiske skuespilleres sædvaner. Alene sproget er en studie i europæisk (dansk!) overklasse. Men også Irons er prisgivet en dårlig sag. Dybest set går han med sin fine præstation gennem filmen og forlader den som frikendt præcis så uinteressant, som hvis man aldrig havde set filmen. Faktisk spiller det ikke nogen større rolle for én, om han vinder eller taber.

En sagfører, der ikke går på akkord

Man kunne lade det være godt med det, men det andet hovedmotiv til overhovedet at fortælle Claus von Bülow's sag er nok så symptomatisk for filmen, dens stil og en dominerende trend i tiden. Filmens hovedperson er nemlig hverken Claus von Bülow eller hans ulykkelige kone. Filmens helt er professoradvokaten Alan Dershowitz, som gør det umulige og vinder appelsagen, der altså redder von Bülow fra livsvarigt fængsel. På denne mand, der ikke går på akkord med retfærdigheden, og som (midlertidigt) har ofret sit ægteskab på samme sags alter er det meningen, at vi skal lægge broderparten af vor sympati.

En farverig person, som man siger, en ildsjæl. Studenterne er ham hengivne og flokkes om ham i hans timer og i forretningen. Ja, de bor bogstaveligt talt i juridisk arbejdskollektiv for etnisk blandede advokatspirer, der hver og én praktiserer den bedårende amerikanske TV-serie mimik for unge spillere: at åbne munden i sanseindsugende beundring for den (lidt) ældre professionelle ener. Foran huset spiller de basketball i solen afbrudt af geniale indfald og fælles

måltider, hvor de dygtigt tager for sig af spaghettigryden. *Fame* udsat for jurastuderende; det er, hvad det er. Sig så ikke at kunsten går sporløst hen over erhvervslivets coming men and women. Og lidt til de nye samlivsformer er der også. i modsætning til Sunny, der stadig ligger i en seng på hospitalet, er Alan Dershowitz' fraseparerede kone selv en aktiv udadvendt advokat. Og han får hende selvfølgelig med i teamet, der skal frelse Claus, for: 'You are a ve-ry good lawyer!', og så skænder han på hende, fordi han er barsk og gift med sit arbejde, og hun som sædvanlig ikke tager sig sammen og er lige så dygtig, som far ved, hun kan være. Det skal nok komme til at gå for dem igen, det lille kukur. Herom hersker ingen tvivl efter de blikke de nu og da får sendt hinanden hen over tekstbehandlingsanlægget.

Dershowitz fremstilles af Ron Silver, og det er i al hans selvglade, menneskekloge, uspolerede, selvopofrende attitude slemt. Der gives øjeblikke, hvor man føler, at Woody Allen har levet forgæves.

Reversal of Fortune er på mange måder en typisk udgave af den gængse episke film i disse år. De tekniske formaliteter i orden. Historien, det lidt der er, fortalt dygtigt. Klippingen effektiv. Duelig musik. Et par stjerner, som drysser glimmer. Og et manuskript. En historie med reference til et fælles tilgængeligt stof, som man efter en almindelig markeds-overvejelse har vished for er kendt af mange; en sag der rummer det hele. Med det dramaturgiske værktøj vrides og skrues der og skaffes stjernerne platform for den store præstation og en Oscarnominering. Det hele tilsættes et stærk tidsånd; bankgarantierne opnås, instruktøren, der for har vist sig duelig til det afrettede tilkaldes, og så har man en film. Eller hvad det nu er.

Men den tendens, filmfestivalernes udbud taget i betragtning, er der meget der tyder på, kun vil blive forstærket. Hisset som her.

Jeg vil ikke på dette sted undlade at minde om en rigtig film der for alvor beskæftiger sig med handlingens, skyldens, motiveres relativitet: Kurosawas uforglemmelige *Dæmonernes port* fra 1950.

Gense den, om muligt, i stedet for at gå i koma med Sunny og Claus.

FRIKENDT...?

Reversal of Fortune. USA 1990. Instr: Barbet Schroeder. Manus: Nicholas Kazan efter Alan Dershowitz' bog. Foto: Luciano Tovoli. Klip: Lee Percy. Musik: Mark Isham. Prod: Edward R. Pressman, Oliver Stone. Med: Jeremy Irons (Claus von Bülow), Glenn Close (Sunny von Bülow), Ron Silver (Alan Dershowitz), Annabella Sciorra (Carol), Uta Hagen (Maria). Udl: Pathe-Nordisk. 110 min. Prem: 9.11.90.